

КАМ'ЯНИЙ ЗАТОН — урочище. Розташ. на лівому березі Дніпра побл. однойм. затоки навпроти впадіння р. [Кінська](#) у [Дніпро](#). Свого часу слугувало межею між істор. тер. Великий Луг і Базавлук. Побл. нього річище Дніпра було загромоdжене камінням (лоцмани називали його Кам'яна забора), що ускладнювало плавання, але полегшувало переправу з берега на берег. У р-ні К. З. татари часто переправлялися через Дніпро, коли ріку сковувала крига. Тут стояли їхня залага, митниця, відбувався викуп полонених. На перетині шляху через К. З. зведено першу Запороз. Січ — Томаківську. Через К. З. проходив також Крим. (Чумац.) шлях. 26 квітня (6 травня) 1648 побл. К. З. загін реєстр. козаків, що входив до складу польс. армії, потопив старшину й вирушив до урочища Жовті Води на з'єднання з військом гетьмана Б. Хмельницького. 1696 з ініціативи гетьмана І. Мазепи та за наказом рос. царя Петра I побл. К. З. збудовано фортецю з такою ж назвою, що мала стати опорним пунктом у боротьбі з Осман. імперією (гарнізон — 6 тис. солдатів і офіцерів). Однак фортецю використовували і

для контролю за діями запорожців, тому вони виступали проти її спорудження, а 1709 зруйнували. 1736 під час рос.-турец. війни 1735–39 на місці фортеці споруджено Кам'янозатон. редут, у якому розташовувалася військ. команда — 1 тис. солдатів і запорожців, які несли сторожову службу. Наприкінці 18 ст. побл. редуту виникло с. Кам'янка (нині м. Кам'янка-Дніпровська Запоріз. обл.). Після приєднання Пн. Причорномор'я та Криму до Рос. імперії потреба у фортеці відпала, тому гарнізон був виведений, а сама вона поступово зруйнувалася.

Рекомендована література

1. Эварницкий Д. И. Запорожье въ остаткахъ старины и преданіяхъ народа. Ч. 1-2. С.-Петербургъ, 1888;
2. Голобуцкий В. А. Запорожское казачество. К., 1957 (українською мовою – 1994).

[І. М. Кривко](#)

Бібліографічний опис:

Кам'яний Затон / І. М. Кривко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-10963>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).